

vóór 1 Juni a.s., onder mededeeling van den aard van het te behandelen onderwerp en overlegging van een kort werkplan, zoo mogelijk met een begrooting der kosten, aan te melden bij den secretaris.

Namens de beheerders

Prof. Dr. R. DE JOSSELING DE JONG
voorzitter

Dr. H. J. VAN NEDERVEEN
(Neuhuyskade 61, 's-Gravenhage)
secretaris-penningmeester

Driebergen
's-Gravenhage, April 1941

MENSTRUEELE BLOEDING TIJDENS DE ZWANGERSCHAP

Het geval, door collega AUSEMS beschreven, is ongetwijfeld van groot theoretisch belang en stelt onze kennis van den menstruatiecycclus op een ware krachtproef. Ik geloof, dat onze leidraad om dit raadsel te ontsluiëren, moet zijn het door den physioloog GLEY het eerst ontdekte, door talloze anderen bevestigde feit: het corpus luteum maakt de ovaria ongevoelig voor gonadotroop hormoon. Ook in dit geval van dubbel genitaal apparaat, met in de eene helft een vrucht, bezat het corpus luteum dit zoo dikwijls getoetste en steeds weer bevestigde vermogen; de ovaria zijn uitgeschakeld. Gemakkelijk is in te zien, dat desniettegenstaande het endometrium der niet zwangere baarmoederhelft toch tot het proliferatie- en secretiestadium, in dit geval misschien wel hyperplastische stadium, kon geraken. Immers in het bloed eener zwangere circuleert follikelhormoon (door placenta gemaakt) en corpus-luteumhormoon (gemaakt door corpus luteum gravid., later eveneens de placenta in overvloed). De moeilijkheid begint pas als wij de periodiciteit der bloedingen willen gaan verklaren, doch deze moeilijkheid geldt evenzeer voor de gewone menstruatie buiten de graviditeit. In dit geval heeft het wel nut eenige theorieën over het ontstaan der periodiciteit de revue te laten passeeren.

Vóór het hormonale tijdperk sprak men van het primaat der eicel: deze zou een mysterieuse kracht bezitten om alles te regelen, zelfs na een kortstondig leven van ongeveer zes uur. Toen men zag, dat een follikel van DE GRAAF, zelfs van zijn eicel ontdaan, onder invloed van hypophysehormoon den cycclus toch afmaakte, beschouwde men in het vervolg de hypophyse als „motor” der sexueele spher. Deze theorie heeft veel aanhangers; toch verklaart zij mijns inziens niet het hoe en waarom; de theorie van een afzonderlijk bloedingshormoon is niet houdbaar gebleken. Blijft de theorie van KNAUS: het corpus luteum zou onder alle omstandigheden een levensduur van precies vijftien dagen hebben; „dit is de rustende pool in de rij der verschijnselen”; zooals bij een uurwerk het remmende gedeelte den gang van de machinerie bepaalt, zoo oefent het corpus luteum, hiermee vergelijkbaar, den grootsten tempogevenden invloed uit. R. SCHRÖDER en zijn school, die toch de grondslagen van den menstruatiecycclus hebben gelegd, bestrijden KNAUS op grond van hun endometriumdiagnostiek. Voor ons geval deugt de theorie van KNAUS niet; immers hoe de periodiciteit te verklaren na de involutie van het corpus luteum? Sedert kort staat de theorie van SIEGERT op den voorgrond. Bij de ovulatie dringt corpus-luteumhormoon door de tuba in het cavum uteri; dit beteekent een verhoogden prikkel der schildklier, zoodat het vermeerderde schildklierhormoon het follikelapparaat weer voor gonadotrope hormonen gevoelig maakt (dit berust op proeven van GUMBRECHT en LOEVER, die van vele kanten bevestigd zijn). Eenmaal op gang zijnde wordt het tempo als het ware van zelf onderhouden met behulp van cavum uteri en schildklier. SEITZ heeft mijns inziens met recht opgemerkt, dat toch bij salpingitis (met dicht lumen) de menstruatie gewoonlijk regelmatig blijft; derhalve moet de schildklier nog langs een anderen weg te prikkelen zijn. Reeds uit de praemenstrueele zwelling blijkt, dat de schildklier erbij betrokken is, echter als versneller, zooals zij vele vitale processen versnelt (SEITZ). Sommige dieren menstrueeren regelmatig

onder invloed van domesticatie; verwilderen zij, dan krijgen zij weer een bronsttijd. In den loop der phylogenese zou de regelmatige menstruatie onder invloed van domesticatie erfelijk bezit van de primaten zijn geworden.

Neemt men dan nog in aanmerking, dat men beteekenis toekent aan cosmische, nerveuse, climatologische invloeden; invloeden van milieu, voedsel, arbeid, die alle het tempo zouden kunnen regelen, dan geloof ik, dat ik niet overdrijf, als ik zeg, dat de oorzaak van de periodiciteit der menstruatie ons onbekend is. Het is deze onbekendheid, die ons inzicht in het ontstaan van een menstruatiebloeding, zooals collega AUSEMS beschrijft, bemoeilijkt. Daar menstruatiebloeding iets te maken heeft met plotselinge follikelhormonuitscheiding, is het mogelijk, dat het met concentratieverschillen van het hormongehalte in het bloed samenhangt, echter de periodiciteit is hiermee niet verklaard. De herkomst der hormonen, die aanwezig moeten zijn als een soort catalysator (VON EULER), wil het endometrium gaan prolifereren en secernereren, kunnen wij echter gemakkelijk aanwijzen. Deze zijn niet uit de ovaria afkomstig.

Amsterdam, 16 April 1941

R. SCHUURMANS

„GESLACHTSgebONDEN” OVERERVING

De korte gedachtenwisseling over het gebruik van Nederlandsche vaktermen, met name over het woord: „geslachtsgebonden”, heeft, zoo kan men zeggen, tot overeenstemming geleid.

Er zij nog slechts opgemerkt, dat prof. J. VAN DER HOEVE op bldz. 1506 van dit *Tijdschrift* blijk geeft van een kleine vergissing. Ik ben inderdaad en op gewaardeerde wijze opmerkzaam gemaakt op de ongewenschtheid van den bestreden term, evenwel pas ná het verschijnen van het *eerste* deel van mijn boek. In het *tweede* deel is het woord: „geslachtsgebonden” vervangen door: „gonosomaal”, dat ook door prof. VAN DER HOEVE wordt aanvaard. Met de bedoelde opmerking is dus wel rekening gehouden.

Maastricht, 21 April 1941

J. E. SCHULTE

PHARMACOPEE-COMMISSIE

De *Pharmacopee*-Commissie heeft in verband met de ongunstige voorraadpositie van sommige vetten en oliën een tijdelijk supplement op de *Pharmacopee* samengesteld, dat in het begin van dit jaar in werking getreden is.

Er doen zich echter steeds meer gevallen voor, dat bepaalde geneesmiddelen of grondstoffen ter bereiding daarvan, ontbreken en moeten vervangen worden. Het uitgeven van supplementen eischt echter te veel tijd om in vele gevallen tijdig wijzigingen in de bestaande *Pharmacopee*-voorschriften te geven.

De waarnemend Secretaris-Generaal van het Departement van Sociale Zaken heeft in verband daarmee de *Pharmacopee*-Commissie tijdelijk gemachtigd wijzigingen en aanvullingen van de *Pharmacopee* te geven, welke bindend zullen zijn. Deze wijzigingen en aanvullingen zullen niet in afzonderlijke supplementen verschijnen, zooals tot nu toe geschied is, maar zullen als „Mededeelingen der *Pharmacopee*-Commissie” gepubliceerd worden in het *Pharmaceutisch Weekblad* en in het *N. T. v. G.* Zij treden onmiddellijk bij publicatie in werking.

Groningen, 22 April 1941

Namens de *Pharmacopee*-Commissie

D. VAN OS, voorzitter

L. M. VAN DEN BERG, secretaris

PHARMACOPEE-COMMISSIE

Mededeeling I

Aanvullingen en Wijzigingen der *Pharmacopee* Ed. V.

Sulfas Chinini.

In dit artikel vervalt „Kininegehalte 73 tot 76 pCt.”